

12.38x35.63	1	11	עמוד	הארץ - כותרת	20/03/2019	67685145-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790						

סלע טעתה, נתניהו צדק

רמי קמחי

מדינת כל יהודיה
סלע טעתה, נתניהו צדק:
תפישת האומה שאימצה
הצינונות היא של ישות
מבוססת מוצא ודם
רמי לבני / עמוד 11

תחילה, גילוי נאות, אני כמו כל עמישראל אוהב את רותם סלע, גם בעיני היא יותר מסתם שחקנית, וגם אני מוכן לסלוח לה גם על הרגעים שבהם היא משחקת את הבלונדינית המטומטמת ב"כוכב הבא לאירוויזיון", לרעת כל הבלונדיניות שבעולם, כמו גם את הפרסומות לטורנדו, שבהן היא מופיעה כאשה שמתחשק לה, לטובת כל המיוזגנים שבעולם, ואפילו את שלוש השניות המיותרות בקלוז' אפ על עכוזה בפרסומת האחרונה לקסטרו, שמתנוססות שם לרעת כל בעלי הטעם הטוב שבעולם.

ואולם, הסטורי שפירסמה, שנקשרו לו כתרים של "מחאה אמיתית" ו"שעורר גלים ואדוות משנה בעולם הסלבס" — שכמה מהם שמ"ח הוסיף קרשים משלהם למדורה ולקושש עוד קצת חשיפה — לא רק שאינו מפגין אומץ לב, אלא חושף בורות בקשר להיסטוריה הצינונית ולמוסכמות היסוד של ישראל כמדינה, וככזה מוריד את הדיון הציבורי המתנהל לקראת הבחירות לנקודת שפל חדשה. ראשית, אין זה מעשה אמיץ מצד סלע לתקוף את מירי רגב. תקיפת רגב בחוגים שאליהם משתייכת סלע — חוגי אנשי התרבות, התקשורת והפרסום — היא בבחינת הנחתת אגרופ במי שהוא ממילא שק החבטות האולטימטיבי של המגוה. כפי שזכור היטב מאירועים רבים במהלך הקדנציה של רגב, שההתנגדות לחוק הנאמנות כתובות היא רק האחרון שבהם, נהפכה תקיפתה בחוגים אלה לבזיון ולסמל של השתייכות אל קבוצת הראויים.

הסטורי של סלע לא היה אמיץ גם משום שהיא נוהרה שלא להגיד שום דבר פולמוסי באמת. בניגוד לאורנה כנאי, שהצהירה הצהרה שהתפרשה כיוצאת נגד צבא העם, וזאת במהלך מלחמה שהתחולל ויכוח פוליטי על נחיצותה — סלע נוהרה שלא לומר דבר מה שעלול להתפרש כפוליטי. שלוש קביעות מרכיבות את המסר פט שעורר את המהומה בסטורי של סלע. שתיים מהן קביעות כלליות, אנושיות, שאי אפשר שלא להסכים עמן: "כל בני האדם נולדו שווים", ו"גם הערבים רחמנא ליצלן הם בני אדם". אלה הן הצהרות המזכירות את המבעים שמהם מורכבים נאומי ההכתרה של מלכות היופי, כלומר, אמירות חנפניות ונבובות.

הצהרות של סלע הן חנפניות ונבובות: תפישת האומה שאימצה הצינונות היא של ישות הצומחת מהקשרים של דם, מוצא והיסטוריה

הקביעה השלישית, שגם היא בקושי פוליטית, חושפת בורות בנוגע להיסטוריה הצינונית ולאתוס ששימש בסיס להקמת המדינה: "מתי לעזאזל מישוהו בממשלה ישדר לציבור שישראל היא מדינת כלל אזרחיה?", שאלה רותם. אלא שישראל, גם לפני חוק הלאום, אינה ומעולם לא היתה מדינת כל אזרחיה. הוויכוח הזה נגמר הרבה לפני שרותם נולדה, ואף לפני שהמדינה נולדה.

היסטוריונים נוהגים לחלק את טיפוס הלאומיות לשניים. הראשון מוצא במהפכה הצרפתית ובמורשת הרציונליסטית שלה, ועל פיו הלאום הוא קבוצה של אנשים שמשתייכים אמנה חברתית. טיפוס זה של לאומיות הוא סובייקטיבי, כלומר הוא תלוי באזרח — זה רשאי לשייך את עצמו ללאום מסוים, כל עוד הוא מקבל על עצמו את האמנה החברתית שלו. טיפוס לאום זה הוא שיוצר את מדינת כל אזרחיה. אמנם נכון שהרצל ראה בחונו מדינה מן הסוג הזה, אלא שהוא נותר במיעוט, וטיפוס הלאום שאימצה התנועה הלאומית היהודית, הצינונית, ושלאוורו נוסדה לבסוף מדינת ישראל, מוצא בנוסח הרומנטי יותר של הלאומיות — נוסח המתבסס על תפישה של האומה כישות הצומחת מהקשרים של דם, מוצא והיסטוריה משותפת. לאומיות זאת ניוונה מעבר משותף, שלו לכאורה היו שותפים כל הפרטים של האומה, והיא מבקשת אחדות לבנות שהיא מעבר לנאמנות האזרח למדינתו, והדבר החשוב לעינינו: טיפוס לאום זה גוזר הגדרה "אובייקטיבית" של השתייכות לאומה — מי שלא נטל חלק בתהליך התגבשות האומה בעברה העברי, לעולם לא יוכל להיות חלק ממנה.

היהודים בכמה ממדינות מזרח אירופה — שם במהלך המאה ה-19 וה-20 התגבשו מדינות לאום לאור טיפוס רומנטי זה של אתוס לאומי — קיבלו אמנם אזרחות והיו שווים זכויות באופן פורמלי, אך לא נחשבו לחלק מהאומה. אולי משום כך קידמו מנהיגי הצינונות, יוצאי מזרח אירופה, את הטיפוס הלאום הזה, הרומנטי, האובייקטיבי, כמודל ראוי של לאומיות בעבור מדינת הלאום היהודית. לאורו של אתוס לאומי כזה קמה לבסוף המדינה. מדינת ישראל היא, אם כך, ישות השייכת לעם ספציפי. היא אכן סובלנית כלפי מיעוטים לאומיים, והם נחשבים לאזרחי המדינה, בעלי מלוא הזכויות, אך הם אינם חלק מהלאום, ולכן מעמדם בתוכה שונה.

תשובתו של ראש הממשלה, נתניהו, לסלע היתה אם כך מדויקת: ישראל אינה מדינת כל אזרחיה, אלא מדינת הלאום של העם היהודי. זה לא עניין של דיכוי או אפליה של האחר, אלא של פונקציה ומהות. אי אפשר להגיד על מדינת הלאום של העם היהודי שהיא מפלה ערבים, כפי שאי אפשר להגיד על מסעדה צמחונית שהיא מפלה לרעה אוכלי בשר. היא פשוט נועדה לצמחונים.

ד"ר קמחי מלמד בבית הספר לתקשורת באוניברסיטת אריאל